

Tidöavtalet

Kommunals utredare
kommenterar

Innehåll

Inledande reflektioner kring Tidöavtalet.....	4
Allt handlar om migration	5
Bakgrund och format.....	5
Kommentarer på Tidöavtalets olika kapitel	7
Hälso- och sjukvård	7
Utredning om statlig sjukvård	7
Reform: Ökad styrning och uppföljning av statliga medel	7
Reform: Nationell plan och styrning av kompetensförsörjningen	8
Reform: Reformera den digitala infrastrukturen i vården	8
Reform: Stärkt uppföljning av vårdens effektivitet och kvalitetsredovisning.....	9
Reform: Nationell långsiktig plan för att eliminera bristen på vårdplatser ska tas fram	9
Reform: Kommunala läkare.....	9
Reform: Utbyggd primärvård	9
Reform: Rätt till en fast läkarkontakt	10
Reform: Tandvårdsreform	10
Reform: Språkkrav ska utredas för personal i äldreomsorgen.....	10
Reform: Personlig assistans.....	10
Övergripande kommentarer Hälsa- och sjukvård:	11
Kriminalitet.....	12
Reform: Ny huvudregel i sekretesslagstiftningen	12
Reform: Bekämpa välfärds kriminalitet	12
Migration och integration	13
Reform: Skärpta villkor för arbetskraftsinvandring.....	13
Utredningen ska även särskilt få i uppdrag att lämna följande förslag:	13
Författningsändringar varigenom arbetstillstånd endast kan beviljas utlänning som ordnat en heltäckande sjukvårdsförsäkring för den första tillståndstiden.....	13
Förslag som innebär att regeringen bemyndigas att föreskriva att vissa yrkesgrupper undantas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd, till exempel personliga assistenter. Regeringen ska också kunna föreskriva om lägre lönekrav för enskilda yrkesgrupper.....	13
Lämna förslag om vilka sekreteshinder som kan undanröjas mellan myndigheter för att motverka arbetskraftsexploatering.....	13
Föreslå åtgärder för att begränsa möjligheten för asylsökande att kunna erhålla undantag från kravet på arbetstillstånd under tiden de väntar på att asylansökan avgörs.....	13
För att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation undersöks och vid behov författningsregleras särskilda bestämmelser för doktorander och forskare gällande möjligheten till uppehållstillstånd efter en viss tids sammanhängande anställning.....	13
Utredning: Skärpta villkor för anhöriginvandring	14

Reform: Översyn av incitamentsstrukturer för frivillig återvandring.....	14
Reform: Sänkt etableringsstöd.....	14
Reform: Åtgärder för minskade tilldragningsfaktorer genom begränsade förmåner för icke-medborgare.....	15
Reform: Begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap	15
Reform: Ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen.....	16
Skola	17
Reform: Ge skolans styrdokument tydligare kunskapsinriktning	17
Reform: Betygssystem med kunskapsfokus.....	17
Reform: Fler speciallärare och fler elever i särskilda undervisningsgrupper	17
Reform: Fler spetsklasser	17
Reform: Stärk rektors ansvar och befogenheter.....	17
Reform: Tryggare skolmiljöer och ökade insatser till särskilt våldsamma elever	18
Reform: Förstärk kopplingen mellan studier på gymnasienivå och yrkeslivet	18
Tilläggsdirektiv till utredning om ny skollag:.....	18
Återkrav av skolpeng vid bl.a. brott.	18
Reform: Avlasta lärarna genom övrig personal.....	18
Reform: Förbättra elevhälsan.....	19
Tillväxt och hushållsekonomi	20
Reformområde: Företagande och produktivitet.....	20
Reform: Bolagsskatter och kapitalskatter ska vara konkurrenskraftiga och främja fler nya företag som bidrar till jobb, tillväxt och välbefinnande.	20
Reform: Omställningsstödet, som är en följd av parternas överenskommelse, ska förvaltas på så sätt att det används till utbildningar med hög efterfrågan på arbetsmarknaden och därmed motverkar kompetensbrist och stärker näringslivets konkurrenskraft.	20
Reformområde: Arbetsutbud.....	20
Reform: Sänka bidragsnivåer och sänkt inkomstskatt för att öka incitamenten att arbeta.....	20
Reform: Fler verktyg och flexibilitet för att kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv	20
Reform: Stärka drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet	20
Reform: Sjukförsäkring.....	21
Reformområde: Effektivare jobbpolitik	21
Reform: Den arbetsmarknadspolitiska insatsfloran bör förenklas, med färre, kostnadseffektiva insatser som leder till jobb.	21
Reform: Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa bör utredas.....	21
Reformområde: Hushållsekonomi	22
Ta fram förslag på hur pensionärernas ekonomi kan stärkas och valfriheten ökas	22

Inledande reflektioner kring Tidöavtalet

En månad efter riksdagsvalet presenterades Tidöavtalet. Avtalet och därefter regeringsförklaringen är delar av inriktningen på den politik den nytilträdde regeringen kommer föra under mandatperioden.

Vad säger avtalet om frågor som är relevanta för medlemmarna i Kommunal och för Kommunal som fackförening? Kommunals utredare har läst Tidöavtalet och kommenterar i detta dokument hur olika förslag förhåller sig till de frågor Kommunal driver. Kommunal är en demokratisk organisation som värnar om ett demokratiskt samhällssystem och bygger all verksamhet på uppfattningen och respekten för alla människors lika värde och rätt. De värderingar som vägleder Kommunals verksamhet är alla människors lika värde, rättvisa, jämlikhet, jämställdhet, mångfald, solidaritet och frihet. Detta är grundbultar i förbundets stadgar och Kommunal ser därför med stor oro på vad Tidöavtalet kan innebära för samhällsutvecklingen. Reformerna i avtalet riskerar bland annat att spä på utvecklingen mot parallellsamhällen. Ett exempel är språkravet inom äldreomsorgen som, utan rätt insatser kring utbildning och tydligare arbetsgivaransvar, kommer höja trösklarna in på arbetsmarknaden ytterligare och utestänga stora delar av arbetskraften. En ökad arbetslöshet bland nyanlända eller människor med bristande språkkunskaper riskerar i sin tur att pressa ner ersättningar, öka efterfrågan på RUT-tjänster och förstärka den informella sektorn. I förlängningen kan det innebära minskad tilltro till hela den skattefinansierade välfärden.

I ett dokument av den här typen, där samarbetspartierna är tydliga med att avtalet dem emellan endast rör de punkter som avtalet fastställt, är dessutom det som inte finns med ibland lika intressant som det som faktiskt berörs i texterna.

En fråga som till exempel diskuterades i valrörelsen rörde huruvida skyddsombud skulle fränkopplas fackförbunden och i stället lyda direkt under Arbetsmiljöverket, en fråga som inte nämns i Tidöavtalet.

Ett annat område som är centralt för medlemmarna i Kommunal är finansiering, bemanning och inte minst arbetsmiljö inom välfärden. Under rubriken Tillväxt och hushållsekonomi, i en punkt som handlar om sjukförsäkringen, kan man läsa att ”åtgärder sätts in för att motverka ohälsa”, men det verkar handla om rehabilitering inom sjukförsäkringen, snarare än att förebygga ohälsa genom ett välfungerande och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Det enda som rör arbetsmiljön för medlemmarna i Kommunal är en mening om att arbetsmiljön för personalen i hälso- och sjukvården behöver förbättras – och även om den inte konkretiseras i någon reform ger formuleringen en möjlighet att följa upp och ställa krav på utlovade åtgärder som berör medlemmar yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård.

Arbetsvillkor och arbetsmiljö handlar annars mest om lärarnas situation. Samarbetspartierna lyfter att lärarnas administrativa börda behöver minska, till förmån för planering, kvalitetssäkring och undervisning vilket skulle kunna öppna upp för satsningar på elev- och lärarassistenter som Kommunal organiserar, men dessa grupper nämns inte i dokumentet.

Värt att notera är också att kapitlet om skolan helt saknar det kompensatoriska perspektivet, och skolans sociala och demokratiska uppdrag i vilket stödresurser spelar en viktig roll.

Hälso- och sjukvården och skolan är stora och viktiga verksamheter där medlemmarna i Kommunal har en central roll. Men arbetsmiljön i äldreomsorgen eller förskolan nämns inte alls vilket Kommunal självklart har anledning att nogsamt följa upp i kommande budgetpropositioner och förslag från

regeringen. Bemanningsriktlinjer i äldreomsorgen och reglering kring barngruppernas storlek i förskolan är krav vi kommer ställa under hela mandatperioden till den nya regeringen som hade varit önskvärt att se i Tidöavtalets skrivningar. Givet utmaningarna med välfärdens kompetensförsörjning är avsaknaden av politik inom detta område en källa till oro.

Allt handlar om migration

Generellt handlar dokumentet väldigt lite om välfärden eftersom det övergripande temat hela tiden är migration, integration och kriminalitet.

Dokumentet nämner "utlänning" och "invandrare" 38 gånger, men "klass", "låginkomsttagare" eller "undersköterska" finns inte på ett enda ställe. Ordet "välfärd" nämns endast i relation till brottslighet samt i punkten som klargör att välfärden är något som endast en begränsad del av människorna i Sverige ska ges tillgång till. "Äldreomsorg" som bland annat Kd lyft som sin hjärtefråga vid upprepade tillfällen i valrörelsen nämns en gång och då i relation till språkkrav på anställda inom äldreomsorgen. "Fattig" nämns en (1) gång och då i relation till att ingen som riskerar fattigdom skall ges rätt till anhöriginvandring.

Problembeskrivningarna och förslagen på lösningar är mycket tydliga. I Tidöavtalet är Sveriges utmaningar skapade av migration och löses genom att invandring reduceras till ett minimum i relation till Sveriges internationella åtaganden samt en mycket repressiv kriminalpolitik. Paradigmskiftet som samarbetspartierna lyfter fram handlar i stor utsträckning om att flytta fokus från omfördelning och välfärd till skattelättnader och hårda straff.

För de som tror på en annan förklaringsmodell presenteras få reformer för ett hållbart samhälle.

Bakgrund och format

Tidöavtalet, som presenterades av Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna fredagen den 11 oktober 2022, är en överenskommelse vad gäller såväl organisation som sakpolitik inom vissa avgränsade områden. Dokumentet ligger till grund för den regeringsbildning där M, Kd och L bildar en historiskt svag minoritetsregering (29 procent) med stöd av Sd.

Tidöavtalet är en del i en allt starkare tradition som kan liknas vid kontraktspolitik, det vill säga en form av överenskommelse där partier utanför regeringsunderlaget släpper fram en regering i utbyte mot att man ömsesidigt kommit överens om att ett antal sakpolitiska reformer. 2002 kom den dåvarande S-regeringen överens med Mp och V om en relativt lång punktslista, och såväl decemberöverenskommelsen som januariavtalet är andra exempel. Viktigt att lyfta är att det inte handlar om något avtal där någon i juridisk bemärkelse förbinder sig att till exempel rösta på ett visst sätt utan överenskommelsen existerar enbart så länge tillräckligt många enskilda riksdagsledamöter hedrar den. Såväl DÖ som JA föll innan respektive mandatperiods slut. Som mandatfördelningen i Sveriges riksdag ser ut räcker det med att två ledamöter går emot partilinjen i en enskild omröstning för att ett förslag och då inte osannolikt hela överenskommelsen ska falla.

Tidöavtalet rör sex huvudområden samt ett tiotal punkter som inte hamnar inom dessa.

Huvudområdena är;

Hälso- och sjukvård

Klimat och energi

Kriminalitet

Migration och integration

Skola

Tillväxt och hushållsekonomi

Samarbetspartierna förbinder sig i dokumentet att inte ensidigt samverka med andra partier rörande de frågor som specifikt tas upp, men avtalet har också tydliga avgränsningar. Det görs tydligt att inga ytterligare punkter än de som specificeras under "Reformer som skall genomföras i projektet" omfattas av avtalet inom respektive område.

Det framgår också tydligt att det inte finns någon garanti för att frågor som omfattas av dokumentet garanteras finansiering i kommande budgetpropositioner vilket innebär att det framför allt ska ses som en beskrivning av regeringens och samarbetspartiets överenskomna intentioner. Redan en vecka efter presentationen av avtalet gick den nyvalda sjukvårdsministern Acko Ankarberg Johansson (KD) ut och slog fast att punkten om att begränsa tillgången till tolk "...skulle strida mot flera skarpa lagar om patientsäkerhet och en jämlik vård".

Dokumentet är, på de flesta områden som direkt rör medlemmarna i Kommunal, på en mycket övergripande nivå. Den kommande och de efterföljande budgetarna kommer visa var de egentliga prioriteringarna ligger samt vad kommentarer som "samtidigt behöver arbetsmiljön för personalen [inom sjukvården] förbättras och kompetensförsörjningen säkras" betyder i praktiken.

Kommentarer på Tidöavtalets olika kapitel

Kommunals utredare kommenterar i första hand de punkter som direkt berör medlemmarna och i andra hand de reformer som har eller kan ha en indirekt påverkan. Dokumentet är strukturerat på samma sätt som Tidöavtalet och alla kommenterade reformer står med i innehållsförteckningen. Reformen förtydligas genom en beskrivning som är tagen ur Tidöavtalet och följs av utredarnas kommentar. De delar som inte kommenteras har bedömts ha liten påverkan på medlemmarnas arbetsituation. Därmed inte sagt att okommenterade reformer för den sakens skull inte spelar roll för medlemmarna som medborgare.

Hälso- och sjukvård

Utredning om statlig sjukvård

Beskrivning: En utredning tillsätts med uppdrag att analysera och belysa för och nackdelar samt lämna förslag på möjligheterna att långsiktigt införa ett delvis eller helt statligt huvudmannaskap. Utredningen ska även beakta för- och nackdelar med regionala organisationer geografiskt baserade på exempelvis dagens sex sjukvårdsregioner. Utredningen ska genomföras i nära samverkan med företrädare för patienter, professionerna, regioner, privata vårdgivare och akademien i syfte att åstadkomma en hälso- och sjukvård som ges bättre förutsättningar än idag att erbjuda en god och jämlik vård som bygger på behovsprincipen. Utredningen ska lägga genomförbara förslag.

Kommunals kommentar: Diskussionen och utredningen om förstatiserad vård riskerar att flytta fokus från vårdens akuta personalkris. Risken är att fokus hamnar på det administrativa i stället för att ta tag i det som hälso- och sjukvården verkligen behöver. Statligt huvudmannaskap kommer inte i sig lösa vårdens strukturfel. Men mer statlig styrning behövs (gäller t.ex. statens möjlighet att styra över kompetensförsörjning och beredskap, ställa krav på regioner när det gäller arbetsmiljö och dimensionering – staten måste stärka regelverket kring vårdplatser och ge Socialstyrelsen i uppdrag att granska att vårdplatserna blir fler). Positivt att behovsprincipen nämns. Utredning och eventuellt införande kommer att ta lång tid och regeringen kommer sannolikt inte hinna genomföra någon reform under mandatperioden.

Den dåvarande S-regeringens utredare i Indelningskommittén presenterade 2016 ett förslag till indelning av Sverige i sex direktvalda storregioner. Förslaget genomfördes inte, bland annat på grund av den dåvarande oppositionens motstånd. Tanken att skapa större regioner har funnits länge och utretts flera gånger tidigare. Ansvarskommittén föreslog 2007 större landsting och län, och 2012 föreslog utredaren Mats Sjöstrand att antalet länsstyrelser skulle minskas från 21 till 11 – förslag som inte heller genomfördes.

Reform: Ökad styrning och uppföljning av statliga medel

Beskrivning: Nationella principer för ersättning och avgifter införs. Dessa ska bygga på behovsprincipen och att en medicinsk bedömning görs så att patienten kommer till rätt del av vården. Staten tar ett helhetsansvar över styrning och uppföljning av statliga medel till sjukvården. Utgångspunkten ska vara att statliga medel som huvudregel är prestationsbaserade med tydlig uppföljning.

Kommunals kommentar: Det är oklart vad som syftas i detta reformförslag. "Prestationsbaserade" på vilket sätt? Det är positivt att behovsprincipen nämns. Dagens ersättningsystem tenderar ofta att öka fragmentiseringen mellan verksamheter, eftersom uppmärksamheten riktas mot enskilda utförarens prestationer och resultat snarare än resultatet av den sammantagna vård- och

omsorgsprocessen, eller kontinuitet i relationen mellan patienten och vårdgivaren. För att skapa en ersättningsmodell som gynnar de med störst behov och främjar samverkan har en forskare identifierat några viktiga principer, bland annat viktning av den målgrupp som har behov av samverkan, aggregering av ersättningen till de verksamheter som ska samverka, samt direkt ersättning för samverkansaktiviteter.

Reform: Nationell plan och styrning av kompetensförsörjningen

Beskrivning: Behovsläget nu och framgent av medicinskt utbildad vårdpersonal kartläggs nationellt. Av kartläggningen ska framgå vilka insatser för befintlig och ny vårdpersonal som kan behövas för att förbättra personalförsörjningen. Det nationella åtagandet stärks för kompetensförsörjningen för att långsiktigt klara vårdens behov i hela landet. I kartläggningen ska ansvarsfördelningen för personalfrågor mellan vårdhuvudman och staten även redogöras för.

Kommentar: Detta reformförslag innehåller inget nytt men det kan vara positivt med ökad statlig styrning på kompetensförsörjningsområdet (bl.a. dimensionering av läkarnas AT-platser) och arbetsmiljöområdet (regionerna tar inte sitt arbetsmiljöansvar - betalar hellre miljonvite än höjer bemanningen). Det är uppenbart att ambitioner att skala upp utbildningsvolymerna inte kommer att räcka till som åtgärd: stora grupper har lämnat och fortsätter lämna vården av fel skäl. Det gäller bland annat 30 000 legitimerade inom vårddyrken och 42 000 undersköterskor (vård och omsorg). Svaret på kompetensförsörjningskrisen i välfärden är inte att kompetensen saknas. Den har flytt. Satsningar på arbetsmiljön och bemanning är avgörande.

Reform: Reformera den digitala infrastrukturen i vården

Beskrivning: Genomför en enhetlig och gemensam digital infrastruktur för den svenska sjukvården som ersätter och kompletterar de 21 regionernas befintliga infrastruktur. Likt infrastrukturen för den avreglerade apoteksmarknaden ska sjukvården använda en enhetlig digital infrastruktur. Hälsodata blir tillgänglig i hela vårdkedjan för all vård, både kommunal vård, regional sjukvård och tandvård, oavsett vårdhuvudman. Den digitala infrastrukturen ska skapa förutsättningar för en innovativ och marknadsdriven utveckling där patientsäkerheten är i fokus. Samspel behöver ske med såväl offentliga som privata aktörer. Frågan om detta kräver författningsändring ska prövas.

Kommunals kommentar: Det finns ett stort behov av en fungerande, gemensam digital infrastruktur, men att "hälsodata blir tillgänglig" för bl.a. privata vårdgivare väcker oro om patienternas integritet och att "[d]en digitala infrastrukturen ska skapa förutsättningar för en innovativ och marknadsdriven utveckling" väcker frågor om reformens egentliga syfte. Speciellt efter skandalerna med Nya Karolinska och Boston Consulting Groups projekt "värdebaserad vård", att Region Halland och region Stockholm skickade känsliga patientdata till företaget Ichom och 1177-läckorna 2019 diskuterades hälsodatas värde mycket.

Skandaler markerade även ett trendbrott inom synen på patientjournalerna. De är inte längre ett arbetsredskap för vårdpersonal eller statistiskt underlag för forskning efter etikprövning. De är en del av den framväxande industrin e-hälsa, där hälsodata är råvaran. Läkaren och frilansskribenten Fanny Nilsson skrev i Dagens Arena 2019: "Sverige har en unik position i den framväxande industrin med våra gedigna databaser över bl.a. dödsorsaker, sjukhusbesök och socioekonomiska faktorer – alla sammanknutna med det unikt svenska personnumret. Därtill har svenska läkare under decennier byggt upp världskända kvalitetsregister med detaljerad statistik från allt från barnfetma till höftproteser. - Denna oexploaterade guldgruva identifierades tidigt som en nyckelresurs av Boston Consulting Group och är en stor del av det mycket omstridda konceptet "värdebaserad vård"." Säkerhetsexperten Fia Ewald Sveriges lyfte i DN 2019 Sveriges stolta tradition av forskning på

hälsodata och påpekade skiftet: att det som nu initieras är en mycket mer omfattande kommersiell användning av patientjournaler av internationella företag.

Reform: Stärkt uppföljning av vårdens effektivitet och kvalitetsredovisning

Beskrivning: IVO eller Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ges befogenhet att även granska regioners och kommuners verksamhet avseende medicinska resultat. Redovisning av vårdens kvalitet på utförarnivå ska stärkas, till stöd bland annat för att underlätta medborgarnas val. En nationell webbsida bör etableras för sådan redovisning.

Kommunals kommentar: Detta förslag kan vara positivt om det handlar om ökad transparens gällande strukturkvalitet (bemanning, kompetens, kontinuitet, etc.). Dock onödigt om det handlar om något annat då Sverige redan har kvalitetsregister. Det finns risk för efterfråge- i stället för behovsstyrd vård. Kan styra fel: om exempelvis tillgänglighet blir kvalitetsparameter kan vårdgivare börja prioritera patienter med enklare åkommor – eller helt friska patienter som inte ens skulle behöva vård. Problematiskt att medborgarna ska ha ansvar att "välja" vårdenhet med "bäst kvalitet" – det är utförarna och vårdens huvudmän som ska garantera kvaliteten och se till att förutsättningarna för kvalitet finns.

Reform: Nationell långsiktig plan för att eliminera bristen på vårdplatser ska tas fram

Beskrivning: Utred och ta fram en nationell plan för hur bristen på vårdplatser ska kunna åtgärdas. Detta innebär att fler vårdplatser ska tas fram där så behövs. Regionerna ska få en prestationsbaserad ersättning när de klarar målet om att ta bort överbeläggningar och minska antalet undvikbara vårdskador. Åtgärden kommer att leda till att fler vårdplatser tillkommer där de gör störst nytta. Planen ska syfta till att stärka all sjukhusvård.

Kommunals kommentar: Vårdplatsbristen handlar om bristen på personal, i synnerhet sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor men även undersköterskor på vårdavdelning. Tidigare borgerliga prestationsbaserade styrmedel som "kömiljarden" har kritiserats för att de har haft som följd att kroniskt sjuka fick vänta längre på återbesök, samtidigt som enklare åkommor gavs förtur. Kan bli en ganska ytlig och estetisk reform. Samtidigt kan det vara positivt men ökad statlig styrning och verktyg att tvinga regioner att lösa personalbristen. Orsakssamband vårdplatsbrist och kompetensförsörjning saknas i Tidöavtalet. Vem ska jobba i vården?

Reform: Kommunala läkare

Beskrivning: Tillsätt en utredning om att ge kommuner rätt att anställa läkare i den kommunala vården. Varje kommun ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Utredningen ska vidare analysera och lämna förslag på hur fler läkare ska vilja arbeta inom den kommunala vården.

Kommunals kommentar: Detta har utretts flera gånger under de senaste 10 åren. När utredningen om en ny äldreomsorgslag presenterades sommaren 2022 var slutsatsen att kommunala läkare inte är en bra lösning, bland annat på grund av risk för vakanta tjänster (kommuner är inte attraktiva arbetsgivare). Den nya utredningen får i uppdrag att lämna förslag på hur läkare ska vilja jobba i kommunen. Kommunals syn har varit att det är viktigt att stärka speciellt kommunala omsorgens tillgång till läkare, med det finns även andra sätt att stärka tillgången än kommunala läkare.

Reform: Utbyggd primärvård

Beskrivning: Under den närmaste tioårsperioden ska en omfattande utbyggnad av primärvård ske så att en större andel av hälso- och sjukvården utgörs av primärvård. Det uppnås genom fler allmänspecialister, distriktssköterskor, arbetsterapeuter, fysioterapeuter och att primärvården har ett lokalområdesuppdrag som också innefattar hälsofrämjande arbete.

Kommunals kommentar: Det är positivt att man är överens om en omfattande utbyggnad av primärvården. Det har länge funnits konsensus i området men arbetet går långsamt, sannolikt på grund av den ansträngda personalsituationen i regionerna. Mer resurser i form av finansiering och personal krävs.

Reform: Rätt till en fast läkarkontakt

Beskrivning: Rätt till en fast läkarkontakt ska följas upp och hänsyn ska tas till demografiska skillnader. Frågan om att även ha fast läkarkontakt inom specialistvård där vårdförloppet är utdraget som inom t.ex. psykiatri ska prövas.

Kommunals kommentar: Detta ser Kommunal som en förutsättning för utbyggnaden av primärvården. Men mer resurser i form av finansiering och personal krävs.

Reform: Tandvårdsreform

Beskrivning: En utredning tillsätts för att stärka tandvårdens högkostnadsskydd för att mer efterlikna det som finns i övrig vård. Äldre personer med sämst munhälsa ska prioriteras. Utan att det påverkar rätten till tandvård som inte kan anstå ska de ekonomiska särregler som finns för tandvård för asylsökande och vissa personer utan uppehållstillstånd ses över med syfte att tas bort.

Kommunals kommentar: Kommunal har länge drivit frågan om att tandvårdskostnader ska omfattas av högkostnadsskyddet och ingå i hälso- och sjukvården. Förbundet yttrade sig bland annat till den statliga utredning om jämlik tandvård som under 2021 presenterades. Kommunal ansåg att utredningens förslag behöver kompletteras med ett stegvist utbyggt högkostnadsskydd för att målsättningen om en jämlik tandhälsa ska kunna uppnås. Kommunal menar därför att Tidöavtalets förslag på ytterligare en utredning inte behövs och att prioritera olika grupper skulle strida mot jämlikhetsprincipen.

Reform: Språkkrav ska utredas för personal i äldreomsorgen

Beskrivning: Socialdepartementet ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett språkkrav för personal i äldreomsorgen skulle kunna genomföras, vilka insatser som kan hjälpa äldreomsorgspersonal att snabbare nå språkkravet, samt förslag på eventuella lagändringar. Utredningen ska också beakta ett sådant kravs effekter för kommuners kompetensförsörjning för omsorg i såväl offentlig som privat regi.

Kommunals kommentar: Förslaget är inget nytt, den avgående regeringen gav Socialstyrelsen ett uppdrag om detta i våras (som var tänkt att redovisas den 28 februari 2023). Av den tillträdande regeringen får i stället Socialdepartementet i uppdrag att ta fram förslag på hur det ska kunna se ut och vilka insatser som krävs för att öka språkkunskaperna, samt vilka effekter kravet kan få för kommunernas kompetensförsörjning.

Kommunal anser att det är viktigt att personalen i äldreomsorgen har tillräckliga kunskaper i svenska, men människor med andra modersmål är avgörande för att inte ytterligare förvärpa den kroniska underbemanningen. Det är arbetsgivarens ansvar att se till att alla har den kompetens som krävs och personal bör kunna få fortbildning på betald arbetstid. Det behövs också statlig finansiering för ett språklyft inom äldreomsorgen. Flerspråkighet bör i förlängningen ses som en tillgång med tanke på att andelen äldre med annat modersmål växer.

Reform: Personlig assistans

Beskrivning: Utifrån de utredningsförslag som väntas presenteras i mars 2023 över åtgärder för ett statligt helhetsansvar för personlig assistans inom ramen för LSS ska därefter åtgärder övervägas med målsättningen om ett statligt ansvar.

Kommunals kommentar: Det finns en bred konsensus att det är positivt med en huvudman i stället för två, utredningen har pågått länge. Även Kommunal är för att det ska bli en huvudman.

Övergripande kommentarer Hälsa- och sjukvård:

På sida 27 föreslås det ny socialtjänstlag. Tidöavtalet lyfter detta som en förebyggande åtgärd mot ungdomskriminalitet men bl.a. äldreomsorg ingår i socialtjänstlagen. Positivt att samarbetspartierna ser behovet av en ny socialtjänstlag. Utredning finns redan och den har nyss varit ute på remiss (SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag).

Kriminalitet

Reform: Ny huvudregel i sekretesslagstiftningen

Beskrivning: Inför – i ett första led – en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen: all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter för att bekämpa brott. Myndigheter måste 21 kunna dela information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att bekämpa brott, bidragsfusk, felaktig bokföring och arbetslivskriminalitet. Tilläggsdirektiv ges till utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03), med beaktande av de frågor som redan har behandlats i utredningen om utökat informationsutbyte (Ds 2022:13). I ett andra led ska förutsättningarna att ge brottsbekämpande myndigheter direktåtkomst till andra myndigheters relevanta databaser och register utredas

Kommunals kommentar: Kommunal är positiva till att underlätta det brottsförebyggande arbetet mellan myndigheter. Myndigheter bör i större utsträckning ges möjlighet, och i vissa fall skyldighet, att utbyta uppgifter, gärna på eget initiativ, till andra myndigheter som kan antas vara av betydelse.

Reform: Bekämpa välfärds kriminalitet

Beskrivning: En ny myndighet ska ansvara för alla utbetalningar från både kommunal och statlig nivå. För att ge en samlad bild och effektivisera välfärdsutbetalningar ska ett transaktionskonto tas fram och administreras av myndigheten. En kartläggning av felaktiga utbetalningar på kommunal och regional nivå bör göras. Bidragsbrottslagen ska skärpas och även omfatta stöd till företag.

Kommunals kommentar: Kommunal anser att det är viktigt att välfärdsbrottslighet bekämpas, annars urholkas tilltron till systemet, och att en myndighet ska ansvara för alla utbetalningar kan vara ett effektivt sätt att kontrollera att utbetalningarna är korrekta. Samtidigt är vi oroliga för att myndighetens uppdrag i praktiken kommer att bli att överse det bidragstak som regeringen står i färd med att införa.

Migration och integration

Reform: Skärpta villkor för arbetskraftsinvandring

Beskrivning: Det ska ske ett utredningsarbete som ska få i uppdrag att se över regelverket för arbetskraftsinvandring i syfte att höja inkomstgränsen. Utgångspunkten ska vara att arbetstillstånd endast ska beviljas om det arbete till vilket arbetskraftsinvandring sker i normalfallet har en lönenivå motsvarande medianlönen. Den exakta nivån blir en fråga för utredningen att ta ställning till. Utredningen ska – i den utsträckning SOU 2021:88 behöver kompletteras - bl.a. få i uppdrag att utreda och kartlägga problem relaterade till arbetskraftsinvandringen. I detta uppdrag kommer ingå att kartlägga lönenivåer, samt förekomsten av missbruk och missförhållanden kopplade till arbetskraftsinvandring på den svenska arbetsmarknaden.

Kommunals kommentar: Kommunal anser att förslaget kommer ha liten effekt på arbetsgivarnas beteende. Det krävs bindande anställningserbjudande, en systematisk uppföljning av undertecknade anställningskontrakt samt skadestånd och straff för arbetsgivare som bryter mot reglerna. Lönenivåer enligt kollektivavtal i branschen eller medianlöner inom yrket är inte avgörande för arbetsgivarens beslut att rekrytera utanför Sverige. Eftersom Sverige har fri rörlighet inom EU, och de flesta arbetstagare kommer från EU och Norden, har förslaget liten effekt på arbetsgivarnas rekryteringsmönster.

Utredningen ska även särskilt få i uppdrag att lämna följande förslag:

Författningsändringar varigenom arbetstillstånd endast kan beviljas utlänning som ordnat en heltäckande sjukvårdsförsäkring för den första tillståndstiden.

Kommunals kommentar: Ett arbetstillstånd från 3:e land bygger på ett anställningserbjudande. Kommunal anser därför att det borde vara arbetsgivarens uppdrag att teckna en sjukförsäkring för arbetskraftsmigranten.

Förslag som innebär att regeringen bemyndigas att föreskriva att vissa yrkesgrupper undantas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd, till exempel personliga assistenter. Regeringen ska också kunna föreskriva om lägre lönekrav för enskilda yrkesgrupper

Kommunals kommentar: Det är inte regeringen som reglerar löner inom olika grupper på arbetsmarknaden. Förslaget innebär ett ingrepp i den svenska partsmodellen vid tecknandet av kollektivavtal.

Lämna förslag om vilka sekreteshinder som kan undanröjas mellan myndigheter för att motverka arbetskraftsexploatering.

Kommunals kommentar: Ett omfattande arbete pågår redan i Skatteverkets stora branschgrupp och den statliga utredningen "Utökad informationsutbyte" Ds 2022:13 har presenterat förslag inom området redan.

Föreslå åtgärder för att begränsa möjligheten för asylsökande att kunna erhålla undantag från kravet på arbetstillstånd under tiden de väntar på att asylansökan avgörs.

Kommunals kommentar: Att kunna arbeta under asyltiden torde minska behovet av ekonomiskt stöd från samhället, vilket gör förslaget kontraproduktivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

För att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation undersöks och vid behov författningsregleras särskilda bestämmelser för doktorander och forskare gällande möjligheten till uppehållstillstånd efter en viss tids sammanhängande anställning.

Kommunals kommentar: Ett bra förslag som löser problem för den här yrkeskategorin. Inom ramen för arbetet ska också ingå att, i den utsträckning SOU 2021:5 och SOU 2021:88 behöver

kompletteras, ta fram förslag till åtgärder för att effektivare upptäcka dold exploatering av arbetskraftsinvandrare, till exempel att arbetstagarens faktiska arbets- och lönevillkor skiljer sig påtagligt negativt från vad som sägs gälla i det skriftliga avtalet, samt i sådana situationer ge arbetstagaren ökat skydd och stärka sanktionsmöjligheterna mot arbetsgivaren.

LO har deltagit i utredningen och medlemsförbunden har bidragit med underlag samt kommentarer.

Utredning: Skärpta villkor för anhöriginvandring

Beskrivning: En utredning ska uppdras att se över försörjningskraven och villkoren i övrigt vid anhöriginvandring, med utgångspunkt att skärpa villkoren för att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Kommunals kommentar: Kommunal anser det osäkert i hur stor utsträckning det här kommer att påverka möjligheterna för arbetskraftsmigranter att kunna ta med sin familj till Sverige, tex ingenjörer från Indien som stannar längre perioder i Sverige (ej säsonganställda). Att tillåta och kräva DNA-prov för släktskap är både en kränkning av den personliga integriteten och en verklighetsfrånvärd inställning till familjebildning.

Reform: Översyn av incitamentsstrukturer för frivillig återvandring

Beskrivning: 1) Migrationsverket uppdras att genomföra informationsinsatser för att skapa medvetenhet om och öka kunskapen om möjligheten till återvandring och befintliga stödinsatser, t.ex. i kontakten med personer och familjer som befinner sig i Sverige med asylrelaterade uppehållstillstånd. 2) En utredning tillsätts kring hur återvandring kraftigt kan stimuleras och med andra medel öka när det gäller personer som är bosatta i Sverige och som har anknytning till ett annat land och som vill återvändra. Det gäller särskilt personer som inte integrerats i det svenska samhället i termer av egenförsörjning, språk eller andra kulturella faktorer. Utredningen ska bland annat:

- Kartlägga insatser för att stimulera återvandring i jämförbara länder, däribland Danmark, för att inventera vilka lagstiftningsåtgärder, stödinsatser eller andra åtgärder som visat sig leda till konkreta resultat över tid.
- Utifrån en samhällsekonomisk analys och integrationsaspekter identifiera vilka omständigheter som ska ligga till grund för att komma i fråga för stöd till återvandring.
- Ta fram förslag på vilka nivåer av ekonomiska incitament och stöd som vore samhällsekonomiskt försvarbara för att skapa incitament för personer att lämna Sverige.
- Analysera hur svenska myndigheter bättre kan bistå den som kan komma i fråga för återvandring med praktiska förberedelser och samordning i anknytningslandet inför återvandringen.
- Föreslå lämpliga författningsändringar. Uppdrag till Migrationsverket beslutas i regleringsbrev för 2023. En utredning tillsätts under våren 2023. Arbetet med lagstiftning och genomförande av föreslagna åtgärder ska fullföljas under mandatperioden 2022–2026.

Kommunals kommentar: Ambitionen att skapa medvetenhet om möjligheten till och stimulera ökad återvandring av personer som är bosatta i Sverige med anknytning till ett annat land kommer att leda till ökad arbetskraftsbrist och behov av arbetskraftmigration. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv vore en mer lönsam åtgärd att skapa goda förutsättningar för alla individer i Sverige att delta i yrkes- och kompetensutveckling, vilket skulle kunna minska bristen på arbetskraft inom många yrken.

Reform: Sänkt etableringsstöd

Beskrivning: Etableringsersättningen ska ses över/reformeras. Etableringsersättningen ska vara lägre än de offentliga stöd och bidrag som kan komma i fråga för personer som bott länge i Sverige, varför etableringstillägget och rätten till kompletterande försörjningsstöd bör avskaffas för dem som har

etableringsersättning. För full etableringsersättning ska krav ställas på aktivt deltagande i SFI och deltagande i aktiviteter på heltid motsvarande de aktivitetskrav som ska införas i försörjningsstödet.

Kommunals kommentar: Redan idag är etableringsersättningen mycket låg och har liten påverkan på Sveriges attraktionskraft i förhållande till andra länder. Förslaget kan leda till än lägre ersättning till familjer redan bosatta i Sverige, vilket i sin tur riskerar leda till ökad barnfattigdom. Redan idag riskerar barn utan tillgång till den sociala infrastrukturen i förskola och skola att svälta i Sverige. Individens ekonomiska frihet riskerar också att minska, vilket kan tänkas slå särskilt hårt på kvinnor vars etablering på arbetsmarknaden vanligtvis senareläggs på grund av ett större ansvar för barnen i förhållande till män.

Reform: Åtgärder för minskade tilldragningsfaktorer genom begränsade förmåner för icke-medborgare

Beskrivning: "Ett arbete ska genomföras för att åstadkomma reformer för att minska sådana tilldragningsfaktorer som kan knytas till välfärd och ekonomiska villkor. Utredningen ska bland annat få i uppdrag att föreslå en modell för kvalificering till välfärden. Principen för den modell som utredningen ska få i uppgift att föreslå ska vara att en nyanländ inte omedelbart ska kunna kvalificera sig till sociala förmåner och bidrag. Sådan kvalificering ska i stället ske gradvis. Detta ska dock vara resultatet av egen ansträngning, och inte enbart bosättning. Kvalificeringen ska ske i takt med att man jobbar, betalar skatt och har permanent och laglig bosättning i Sverige.

Utredningen bör lämna förslag om nya regler för kvalificering till bl.a. följande förmåner enligt socialförsäkringsbalken samt bl.a. följande bidrag: föräldrapenning, barnbidrag, bostadsbidrag, flerbarnstillägg, omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning, assistansersättning enligt lagen om assistansersättning."

Kommunals kommentar:

Förslaget som innebär en kraftig åtstramning inom socialförsäkringarna kan få en mycket stor inverkan för individen, och det går emot Kommunals politik. I branscher som Kommunal organiserar utgör nyanlända och säsongarbetare ett viktigt tillskott av arbetskraft. Det handlar bland annat om välfärden och de gröna näringarna. Församlingarna är tänkta att minska migrationen vilket samtidigt skulle minska arbetskraften i dessa branscher. Det skulle i sin tur ge en än mer pressad situation för medlemmarna i Kommunal.

Kvalificering till välfärden i sig kan hota Sveriges universella och solidariskt finansierade välfärdsmodell. Det finns en risk att kvalificering till välfärdssystem för invandrare öppnar dörren för annan typ av kvalificering, och i längden en urholkning av välfärden. Förslaget riskerar att skapa en tudelad välfärd och bidra till segregation och barnfattigdom.

Reform: Begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap

Beskrivning: Rätten till offentligt finansierad tolk ska begränsas. Utgångspunkten ska vara att den enskilde i första hand ska betala för tolktjänster. Det ska övervägas att införa en avgift för nyanlända efter att en viss tid förflutit sedan uppehållstillstånd beviljats. Den statliga kontrollen och kvalitetsbedömning av tolkar som arbetar för det offentliga ska öka.

Kommunals kommentar: I Danmark har detta lett till merarbete för vården. Det tar fler besök och längre tid eftersom det finns en språkbarriär. Det kan också leda till kvalitetsbrister i vårdinsatsen och sätter ökad press på redan ansträngd personal. Därtill fler barn som får tolka åt sina föräldrar, vilket redan idag är problematiskt eftersom det kan handla om frågor rörande integritet och allvarliga

sjukdomar. Det är också ett faktum att människor som har ett annat modersmål kan tappa senare inlärd språk vid till exempel demenssjukdomar.

Reform: Ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen

Beskrivning: Insatser ska genomföras för att öka samhällets kontaktyta i förhållande till små barn och deras familjer i utsatta områden. Inom ramen för insatserna ska bl.a. utökade program hos BVC och obligatorisk språksscreening på BVC genomföras. Språkförskola för barn i utsatta områden och för nyanlända barn i övrigt ska också övervägas.

Kommunals kommentar:

Kommunal har flera idéer och förslag om hur vi bryter den pedagogiska segregationen som vi inte upplever ryms inom Tidöavtalets reformförslag. Idag arbetar oftast de bäst meriterade barnskötarna och förskollärarna med barn från socioekonomiskt stark bakgrund vilket är ett problem. Kommunal förordar satsningar på att få personal som talar flytande svenska till att arbeta på förskolor med stor andel nyanlända, bättre bemanning samt högre löner. Utöver satsningar på bättre villkor för personalen anser också Kommunal att insatser behövs för att fler barn i utsatta områden går i förskolan. Riksdagen tog i juni 2022 beslut om att varje hemkommun blir skyldig att löpande ta kontakt med vårdnadshavarna, från att barnet ska fylla tre år. Kommunerna ska upplysa om förskolans syfte och barnens rätt till förskola. Det ska även bli obligatoriskt för kommunerna att erbjuda förskola bland annat till barn som har bott i Sverige under en kort tid. Barn som ska fylla tre år ska ha en reserverad plats på förskolan, även om inte vårdnadshavarna har ansökt om det. Kommunal har i remissvar varit positiva till denna reform men har pekat på behov av ytterligare utredning och lagt fram förslag på ett "förskolelyft". Med rådande bemanningssituation i förskolan skulle fler barn i förskolan vara svårt att genomföra utan konsekvenser för både barnens trygghet och personalens arbetsmiljö.

När det gäller termen "språkförskola" är avtalet vagt kring vad som avses. Utifrån tidigare politiska förslag som har kommit från t.ex. Moderaterna vänder sig Kommunal mot deras förslag om språkförskola, eftersom förslaget inte skulle få full effekt på grund av mekanismer som beror på marknadsstyrningen. Förskolan är fragmentiserad med över 3000 utförare varav 20 procent drivs i privat regi. Politiska förslag som språkförskola kan undantas de privata förskolorna och de behöver då inte leva upp till krav på att arbeta med integration och språkinläring. De privata förskolorna kan hänvisa till organisatoriska och ekonomiska svårigheter. När privata förskolor kan undantas politiska reformer drabbar det förskolor i kommunal regi som åläggs att genomföra reformerna utan att de får extra ersättning för det. Politikerna har med andra ord ingen reell makt att styra över 20 procent av landets förskolor.

Skola

Reform: Ge skolans styrdokument tydligare kunskapsinriktning

Beskrivning: Skolans styrdokument (läroplaner, kursplaner och ämnesplaner) reformeras i enlighet med barns kognitiva utveckling och får ökat fokus på inläring, färdigheter samt fakta- och ämneskunskaper.

Kommunals kommentar: Kommunal anser att det är viktigt att det ökade fokuset på ämneskunskaper inte sker på bekostnad av skolans demokratiska uppdrag. Skolan ska skapa förutsättningar för olika elever och jämlika möjligheter för barn oavsett bakgrund.

Reform: Betygssystem med kunskapsfokus

Beskrivning: Författningsändringar och myndighetsuppdrag mot betygsinflation, till exempel genom tydligare koppling mellan en skolas genomsnittliga resultat i nationella prov och genomsnittlig betygsnivå. Betygssystemet ska även fortsättningsvis ha en gräns mellan godkänt och icke godkänt resultat.

Kommunals kommentar: Kommunal menar att det i stor utsträckning är vinstintresset som driver betygsinflationen. Ökade kontrollfunktioner kan vara ett sätt att minska problemet, men företagen kommer även fortsatt att ha ett intresse av att ge eleverna så höga betyg som möjligt.

Reform: Fler speciallärare och fler elever i särskilda undervisningsgrupper

Beskrivning: Satsningar görs för att möjliggöra ytterligare speciallärare samt att fler elever ska kunna få undervisning i särskilda undervisningsgrupper i stället för i helklass. Ge rektor större flexibilitet och förutsättningar att utforma särskilda undervisningsgrupper.

Kommunals kommentar: Specialundervisningsklasser kan behövas i vissa fall, men generellt talar forskningen om att det som barn med särskilda behov mår bäst av är stöd av t.ex. en elevassistent, men att de så långt som möjligt ska få undervisning och socialt samspel i reguljära klasser.

Reform: Fler spetsklasser

Beskrivning: Förordningsändringar för att permanenta och utöka dagens försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i teoretiska ämnen i grundskolans högre årskurser samt på gymnasieskolan.

Kommunals kommentar: Nuvarande läroplan ger redan möjligheter för särskilda lösningar för särbegåvade elever tex. läsa parallellt på högskolan osv. Reformen riskerar att minska likvärdigheten och öka segregationen.

Reform: Stärk rektors ansvar och befogenheter

Beskrivning: Rektors huvudansvar att upprätthålla trygghet och studiero bör skrivas in i skollagen. Utred författningsändringar för att rektor i fler fall än i dag ska kunna besluta om åtgärden tillfällig placering och att rektor ska vara skyldiga att flytta elever när det är nödvändigt, t.ex. för att flytta en mobbare. Åtgärderna tillfällig omplacering, tillfällig placering och i särskilt allvarliga fall avstängning ska kunna beslutas för längre tid än i dag. Skolledningen ska ha mandat att besluta om ordningsregler (elever ska kunna ge synpunkter och förslag, men rätten att vara med i beslutandet tas bort).

Kommunals kommentar: Avstängningar och omplaceringar kan vara nödvändiga i vissa fall, men ska inte ske på bekostnad av det långsiktiga arbetet som görs av stödpersonal inom skolan. Kommunal ser

en risk i att skolor skär ner på exempelvis lärar- och elevassistenter och att man i stället flyttar eleven och därmed problemet någon annanstans.

Reform: Tryggare skolmiljöer och ökade insatser till särskilt våldsamma elever

Beskrivning: Författningsändring för att tydliggöra principen att skolor ska vara stängda för obehöriga. För särskilt våldsamma elevers skolgång görs insatser för att underlätta fler särskilda joursskolor/akuttskolor med utbildad personal. Myndighetsuppdrag ges att kartlägga förekomsten av brottslighet i skolmiljön. Översyn av sekretessreglerna görs för att möjliggöra informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis i ärenden som gäller unga.

Kommunals kommentar: Elev- och lärarassistenter arbetar redan idag med våldsamma elever och insatser för dessa yrkesgrupper behövs i den reguljära skolan. Utbildning av elev- och lärarassistenter samt trygga anställningar skulle ge bättre förutsättningar för att hantera t.ex. våldsamma elever. Förändrade sekretessregler kan ge bättre möjlighet för samordning, men riskerar också undergräva förtroendet för skolan i grupper som redan har svagt förtroende för den typen av institutioner.

Reform: Förstärk kopplingen mellan studier på gymnasienivå och yrkeslivet

Beskrivning: En gymnasial yrkesskola med relevant och ändamålsenligt innehåll utformas i nära samverkan med näringslivet och som innehåller arbetsplatsförlagd utbildningstid.

Kommunals kommentar: Detta förslag menar både arbetsgivare och fackförbund inte förbättrar kompetensförsörjningen. Den föreslagna gymnasiala yrkesskolan motsvarar inte arbetsgivarnas krav på anställningsbarhet och elevernas/föräldrarnas förväntningar på karriärmöjligheter. Kommunal menar att yrkesprogrammen på gymnasiet ska ge behörighet till högskolan för att unga inte ska välja bort dessa utbildningar.

Tilläggsdirektiv till utredning om ny skollag:

Återkrav av skolpeng vid bl.a. brott.

Beskrivning: Ny lagstiftning för återkrav av en utbetald skolpeng när en representant för en skolhuvudman blivit dömd för ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet, eller när det framkommer att skolpengen används för att finansiera annan verksamhet utöver skolverksamhet.

Kommunals kommentar: Kommunal vill ha en välfärd utan marknadsstyrning där vinster återinvesteras i verksamheterna. Detta förslag är därför långt ifrån tillräckligt för att komma till rätta med marknadsstyrningens konsekvenser för skolans verksamhet. Kommunal tolkar reformen som riktad mot t.ex. islamistiska skolor, men vill poängtera att det är viktigt att lagen även används för att motverka att skolpeng används för att till exempel finansiera och göra vinst på sidoverksamheter som t.ex. cateringverksamhet och barnpassning. Detta är företeelser som redan finns hos vissa privata utförare och där rågången mellan verksamheterna är otydlig.

Reform: Avlasta lärarna genom övrig personal

Beskrivning: Det bör underlättas med ytterligare övrig personal i skolan för att avlasta lärarna i deras undervisande uppdrag, till exempel särskilt anställda mentorer liksom speciallärare och elevhälsa.

Kommunals kommentar: Kommunal ser framför allt ett tydligt behov av elev- och lärarassistenter som redan idag är etablerade yrkesgrupper för att komplettera och avlasta lärarna. Förutsättningarna för att dessa grupper ska kunna göra sitt jobb behöver dock förbättras. Kommunal driver bland annat att tillsvidareanställning på heltid skall vara norm samt att gruppen skall erbjudas adekvat kompetens – och yrkesutveckling. Även grundutbildningen behöver ses över och likvärdigheten förbättras.

Reform: Förbättra elevhälsan

Beskrivning: En bred reform görs för att förbättra elevhälsan. Elevhälsans vårduppdrag bör återupprättas. En elevhälsogaranti införs med målet att öka tillgängligheten till elevhälsan. Alla skolhuvudmän ska ha samverkansavtal med sjukvården och samverkansrutiner med socialtjänsten för att stärka elevhälsoarbetet. En översyn görs av huvudmannaskapet för elevhälsan.

Kommunals kommentar: Viktig och positiv reform, men frågan om huvudmannaskap öppnar upp för privatisering och outsourcing. Skolinspektionen avråder från att elevhälsan placeras längre bort från eleverna, vilket ofta sker på friskolor. I stället för skolsköterska på plats upphandlas extern aktör, med högre trösklar och inte samma tillgänglighet/närhet som en elevhälsa på plats på själva skolan.

Tillväxt och hushållsekonomi

Reformområde: Företagande och produktivitet

Reform: Bolagsskatter och kapitalskatter ska vara konkurrenskraftiga och främja fler nya företag som bidrar till jobb, tillväxt och välfärd.

Kommunals kommentar: Sverige har sett en ökad ojämlikhet under en lång tid vilket skett i bakvattnet av en rad aktiva förändringar i skattesystemet inklusive flera jobbskatteavdrag, avskaffad förmögenhetsskatt, regressiv fastighetsskatt, lägre bolagsskatt och mer generösa 3:12-regler. Ökade inkomstklyftor är därför delvis orsakade av politiska beslut. För att minska de ekonomiska klyftorna bör de med stora ekonomiska tillgångar bidra med en större andel av skatteintäkterna och Kommunal menar dessutom att reformförslaget kan bidra med sämre förutsättningar för en kvalitativ välfärd och sämre villkor för medlemmarna i Kommunal då direkta skatteintäkter är en säkrare inkomstkälla för välfärden än eventuella effekter på tillväxt av en sådan skattereform.

Reform: Omställningsstödet, som är en följd av parternas överenskommelse, ska förvaltas på så sätt att det används till utbildningar med hög efterfrågan på arbetsmarknaden och därmed motverkar kompetensbrist och stärker näringslivets konkurrenskraft.

Kommunals kommentar: Detta förslag strider mot huvudavtalet som tecknades av parterna inom ramen för Trygghet och omställning. Omställningsstudiestödet ska stärka individen på arbetsmarknaden och att det bara får användas för att "stärka näringslivets konkurrenskraft", skulle vara förödande för välfärdssektorn. Kompetensbristen i välfärden är extrem och inskränkningar i välfärdsarbetarnas tillgång till omställningsstudiestödet skulle sätta kompetensförsörjningen i ett ännu mer akut läge.

Reformområde: Arbetsutbud

Reform: Sänkta bidragsnivåer och sänkt inkomstskatt för att öka incitamenten att arbeta

Kommunals kommentar: Sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare kommer att generera ökade inkomster för många av våra medlemsgrupper, men i förlängning mindre skatteintäkter till välfärden och med det försämrade förutsättningar att upprätthålla välfärdens funktion och kvalitet. Något som givetvis påverkar hela befolkningen men främst låg- och medelinkomsttagare samt arbetsvillkoren för de som arbetar inom sektorn. Sänkt bidragstak kommer försämra ekonomin för de redan utsatta. Det planerade aktivitetskravet för att uppbära försörjningsstöd är otydligt då detta redan är riktlinjen. Bör därför eventuellt tolkas som en inskärpning av redan föreliggande krav.

Reform: Fler verktyg och flexibilitet för att kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv

Kommunals kommentar: Otydligt vad som avses med detta och vilka målgrupper som berörs. Sannolikt grupper inom tjänstemannasektorn med möjlighet till en mer flexibel schemaläggning. Kan också handla om Kd:s förslag att införa ett jobbskatteavdrag för föräldrar eller deras förslag om att slopa öronmärkningen i föräldraförsäkringen.

Reform: Stärka drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet

Kommunals kommentar: Denna reform handlar sannolikt om Kd:s förslag att införa ytterligare en skattelättnad för de som är 69 år eller äldre och som vill och kan fortsätta arbeta. För de som arbetat med fysiskt och psykiskt betungande arbetsuppgifter skapar skattereduktion sannolikt inte tillräckliga incitament för att fortsätta jobba. En skattereduktion påverkar inte situationen för den som inte kan fortsätta arbeta eller ens hålla ut till pensionen på grund av att man är utsliten. För att medlemmarna i Kommunal ska kunna stanna kvar i arbetslivet längre krävs stora förbättringar kring arbetsmiljö och möjligheter till omställning under yrkeslivet.

Reform: Sjukförsäkring

Kommunals kommentar: Avtalet innehåller en skrivelse om att minska sjukskrivningar, i huvudsak de långa, genom tydligt definierade avstämningstillfällen. Kommunal befarar att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, som togs bort 2016, kommer tillbaka. I sitt partiprogram har Moderaterna detta som en central åtgärd för att minska långtidssjukskrivningarna. Avtalet betonar rehabiliteringens roll för att komma till rätt med långtidssjukskrivningen, men det framgår inget om ansvaret för detta eller andra åtgärder.

Reformområde: Effektivare jobbpolitik

Beskrivning: Bryta passiv långtidsarbetslöshet genom tydliga krav och möjligheter att genomföra insatser som leder till jobb. Insatserna bör handla om utbildning som krävs för att komma in på arbetsmarknaden, svenska språket, högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet samt hög och effektiv sökaktivitet.

Kommunals kommentar: Enligt avtalet bör insatserna handla om utbildning, svenska språket och högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet samt hög och effektiv sökaktivitet. Samtliga av dessa åtgärder existerar redan idag inom ramen för befintliga insatser och krav. Därför är det otydligt om förslaget innebär att existerande krav ska skärpas eller om befintliga ska reformeras eller nya ska tillkomma. Historiskt sett har inte högerpartier varit särskilt intresserade av arbetsmarknadsutbildningar. Därför har prognosen också varit att anslagen för sådana insatser kommer att minska. Fokus i regeringens politik kommer troligen att riktas mot praktik, ”enkla jobb”, ökade skattelättnader för att anställa och liknande typer av lösningar. Samtidigt gick Moderaterna till val på löfte om att satsa på utbildning och praktikplatser för att halvera Sveriges långtidsarbetslöshet vilket skulle kunna innebära ett trendbrott mot tidigare inställning.

Reform: Den arbetsmarknadspolitiska insatsfloran bör förenklas, med färre, kostnadseffektiva insatser som leder till jobb.

Kommunals kommentar: Det finns en risk för uteblivna anslag till vissa arbetsmarknadspolitiska insatser. Det kan i förlängningen leda till att icke-kvalificerade låglönejobb används som arbetsmarknadsinsats vilket leder till risk för inlåsningseffekter på individnivå samt sämre förankring på arbetsmarknaden och ett tryck nedåt på lönebildningen. I avtalet finns dock inga direkta skrivningar om enkla jobb eller andra insatser.

I Moderaternas valprogram fastställdes dock att de vill öka tilldelningen av medel till nystartsjobb, en skattesubvention för att anställa arbetslösa. Nystartsjobb har inga tydliga direktiv om utbildning- och handledartid vilket riskerar att öka trycket på de verksamheter som ska ta emot personer i insatser. För medlemmarna i Kommunal är det viktigt att de insatser som görs bidrar till en förbättrad arbetsmiljö, inte till att fler arbetsuppgifter läggs på befintlig personal. Den långsiktiga kompetensförsörjningen riskerar därtill att försämrans om antalet insatser med inbyggda utbildningsmoment minskar. Personer i långtidsarbetslöshet behöver ofta extra stöd vid återgång till arbetslivet. Utan tilldelade resurser för exempelvis utbildning och/eller handledning ökar risken att personerna tilldelas ”extrauppgifter” som skiljer sig från ordinarie arbete vilket gör att personen inte bygger samma kompetens som övrig personal och som branschen efterfrågar.

Reform: Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun för långtidsarbetslösa bör utredas

Kommunals kommentar: Idag föreligger ett i vissa avseende otydligt ansvar över gruppen långtidsarbetslösa. Det har framkommit att det kan vara svårt att hitta rätt typ av rehabiliterande insatser för långtidsarbetslösa, beroende på vilken grad av arbetsförmåga som personen har och från vilken offentlig instans hen får ersättning/ekonomiskt stöd. Det gör att det finns grupper av

långtidsarbetslösa som riskerar att falla mellan stolarna, och som inte erbjuds den rehabilitering de behöver. Därför kan det vara på plats med en utredning om ansvarsfördelningen.

Nedskärningarna och privatiseringen av Arbetsförmedlingen i stora delar av landet har också försämrat likvärdigheten mellan kommuner. Kommunal har varit starkt kritiska till stora delar av reformeringen av Arbetsförmedlingen och hoppas att den föreslagna utredningen bidrar till tydlighet och mindre fragmentisering kopplat till privatiseringen av stora delar av den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Reformområde: Hushållsekonomi

Ta fram förslag på hur pensionärernas ekonomi kan stärkas och valfriheten ökas

Kommunals kommentar: Skatten på pension ska sänkas men det framgår inte för vilka grupper. Utifrån hur Moderaterna positionerat sig tidigare är det rimligt att skattesänkningen kommer att vara mest gynnsam för den som arbetat ett helt arbetsliv, vilket skulle gynna en stor del av medlemmarna i Kommunal. Åtgärden skulle i så fall öka respektavståndet till den som inte arbetat alls. Avtalet har även en skrivelse om att det ska tas fram förslag om hur pensionärernas ekonomi kan stärkas och valfriheten värnas. En del i detta inrymmer säkerligen en gas, som ökar möjligheten att få bättre avkastning vid bättre tider. Även denna del skulle träffa Kommunals medlemsgrupper. Hur valfriheten ska värnas framgår inte men rimligtvis inrymmer det att bevara den valfrihet som finns i PPM systemet. Avtalet innehåller även en vag formulering om att reformer som bidrar till breddat ägande, bland annat inom pension, bör genomföras. Det framgår inte hur det ska gå till.

Sammantaget innebär förslagen, utifrån hur de är tolkade, att medlemmarna över lag kommer att få en högre pension och att det lönar sig bättre med ett långt arbetsliv. Däremot saknas det skrivningar som handlar om grundskyddet och med tanke på att de sämst ställda pensionärernas ekonomi snabbt urholkas, går det inte blunda för detta behov. Kommunal är visserligen kritiska till det stora utbudet av valbara fonder i PPM, men i övrigt ser förslaget ut att gynna medlemmarna i Kommunal.